



Pollack Mihály tér 10. (Eszterházy utca 40.) a Károlyi-palota kertje. A felvétel 1881 előtt készült  
(Kép : Fortepan / Budapest Főváros Levéltára. Levéltári jelzet: HU.BFL.XV.19.d.1.05.009)



SZÖVEG –  
JANCSÓ ÁGNES

# Mily sivár lenne e hely kert nélkül!

Árpádkori temetkezési hely, *Mátyás* király vadaskertje, a *Károlyi* család barokk parkja, *Haynau* „tornaterme”, szabadtéri hangversenyhelyszín, *Pisti* mókus és *Károly* nyúl otthona, a hármas metró építésének felvonulási területe. A Budapest Belvárosában található Károlyi-kert hétezer-hatszázhuszonöt négyzetméternyi zöldje több száz éves története során számtalanszor pusztult el és született újjá, és ma is várja a városi forgatagból kiszakadni vágyókat.



Károlyi-kert, jobbra a Magyar utca házai. Az 1956-os forradalom alatt elesettek ideiglenes sírjai (Kép: Fortepan/Nagy Gyula)



Koncert a kertben 1958-ban (Kép: Fortepan/Bauer Sándor)

#### ◆ A SZARVASOKTÓL A GYERTYAFÉNYES ESTÉLYEKIG

Az V. kerületi Károlyi-kert Budapest egyik legrégebbi kertje, története egészen a középkorig nyúlik vissza, amikor még az Astoria metrómegálló helyén a Hatvani kapu, a pesti városfal keleti kijárata állt. A legendák szerint a mai Ferenczy István, a Magyar, a Henszlmann Imre és a Károlyi Mihály utcák által határolt területet a XV. században nem csupán fák borították, hanem a hely Mátyás király szarvasokkal teli vadaskertjének is otthont adott. A birtokot évszázadokon keresztül főurak és püspökök adták kézről kézre, az 1700-as években került Barkóczy Ferenc egri püspök tulajdonába, aki nem csupán a kertet újjátta fel, de az itt álló házat a város legelőkelőbb palotájává varázsolta, ahol első pesti látogatásakor Mária Terézia is megfordult.

Károlyi Antal vásárolta meg az ingatlant harminchéromezer forintért 1768-ban. Nem sokat teketóriáztott, az akkoriban a mértani pontossággal megalkotott, barokk kertek divatja szerint tervezette újra a kertet. A pavilonok, sétányok és egzotikus növényeket rejtő üvegházak között egy angolkert is helyet kapott, sőt még egy kuglipályát is kialakítottak. A Károlyi család élénk társasági életet élt, rendszeresen tartottak elegáns estélyeket, többek között Józsefnádor beiktatása vagy felesége, Alexandra Pavlovna névnapja alkalmából – a fényűző esten több ezer gyertyával világították meg a kertet –, a vendégek között pedig olyan méltóságok is felbukkantak, mint Károly főherceg vagy Albert királyi herceg.

#### KINT VAGYUNK A VÍZBŐL!

Az 1838-as nagy árvíz Pesten közel háromezer házat pusztított el és nyolcszáznál is többet megrongált, a Belvárost is sújtó ár a klasszicista stílusban újjászülető Károlyi-rezidenciát sem kímélte. A kert teljesen víz alá került, és bár a palota is megsérült, alkalmas maradt arra, hogy Károlyi György, az akkori tulajdonos, több mint kétszáz rászoruló fogadjon be. Az ár levonulása után újabb csapás következett, az 1848–49-es szabadságharc idején elüldözték a családot, és Jelasics horvát bán költözött a palotába. Itt tartóztatták le 1849 januárjában Batthyány Lajos miniszterelnököt, ezt követően pedig egy éven keresztül Haynau élvezhette az épület és a park kényelmét – a kortársak beszámolói szerint nem csupán táncestélyeket rendezett, de a tornáját minden reggel a rózsakertben végezte.

A Károlyi család az 1850-es években költözhetett vissza a rezidenciájára, időt és pénzt nem sajnálva az ország legnevesebb kertészeit fogadták fel a kert helyreállítására. Az eredmény magáért beszélt. A Magyarország és a Nagyvilág című lapban így írtak róla 1880-ban: „Mily sivár lenne e hely kert nélkül! A görbén kanyargó sötét és szűk Magyar-utza lakhatatlan volna, de a grófi kert felvidítja, beillatozza egész környékét. [...] közelről egyetlen kert, egyetlen zöld pont sem tűnik fel annyira szabatosnak, oly arányosnak, oly határozott vonalúnak s minden részletében oly kecsesen kidomborodónak, mint a Károlyi kert. Árny és fény, sötétség s világosság kellő mennyiségben, szép minőségben oszlik szét a kertben.



A kert napjainkban. Szemben a palota épülete, amely 1957-től ad otthont a Petőfi Irodalmi Múzeumnak

[...] Tavasszal egész rhododendron-erdő vöröslík itt és azaleák és kaméliák pirosanak, fehérленek. Majd neki kéklenek az orgonák, s virulásnak indul a dudafürt, a zanót s végül az akác.” Nem csupán a növények tették különlegessé a kertet, itt adták át Pest harmadik – ekkor még füves – tenispályáját.

### KERT MINDENKINEK

A Károlyi-kertet 1919-ig magas kőkerítés zárta el az idegen tekintetek elől. A Tanácsköztársaság idején rendelték el a fővárosi parkok – többek között az Orczy-kert és a Rottenbiller-kert – megnyitását, a változásról így számolt be a Népszava: „A belváros közepében elterülő hatalmas méretű Károlyi-kertet napközi otthonná átalakítva, vasárnap délután adták át ünnepélyesen új rendeltetésének. A gyönyörű parkban az évszázados fák alatt több száz gyermek fog reggeltől estig tartózkodni és teljes ellátásban részesülni. A kertet – amelyet a legmodernebb játékokkal szereltek föl – erre az alkalomra nagyon szépen földlészítették.”

Károlyi Mihály emigrációja után üresen állt az ingatlan és a park, végül 1928-ban került a főváros tulajdonába. „A kertet szegélyező két méter magas kőfal torz barrikádján réseket is ütöttek, kapukat nyitottak s egy 24 óra alatt a Károlyi-kert az egyik legkedveltebb budapesti sétakertté változott – írta a 8 Órai Ujság 1930-ban –, amelyet kora reggeltől késő estig igen nagy számban keresett fel a közönség”. Két évvel később pedig már a kert énekesmadarai, a Pisti névre hallgató mókusa és az ott élő macskák közötti csatározás tartotta lázban a látogatókat. A Råde Károly kertész tervei alapján hivatalosan is közparkká alakított Károlyi-kert nem csupán a gyerekeknek és a természetbarátoknak kedvezett, kulturális programok, szabadtéri koncertek helyszíne is volt. Bár a kőkerítést lebontották, 1948-ig jegyet kellett váltani a belépéshez.

**Az irodalmi élet számos alakja látogatta rendszeresen a Károlyi-kertet, többek között Mándy Iván is, aki *Lélegzetvétel nélkül* című novelláskötetében így írt: „egyszer Németh Lászlót láttam jönni ezen a kis utcán. Leült egy padra a Károlyi-kertben, írni kezdett egy könyv fedelén. Órák múlva jöttem vissza. Ő még mindig ott ült és írt. Dolgozni kell – nincs más. Meg hűnek maradni ezekhez a sokat szenvedett terekhez, utcákhoz.”**

### A KÖZ SZOLGÁLATÁBAN

A II. világháború vetett véget az idilli állapotoknak. Jelentős károkat szenvedett a növényvilág, a helyzetet pedig tovább rontotta, hogy légoltalmi célból oltóvízmedencét is ástak a kertbe. A munkálatok azonban nem voltak hiábavalók, ugyanis Árpád-korabeli, illetve a XIV. és XVI. századi csontvázakra, használati tárgyakra bukkantak, így nem zárható ki az sem, hogy Pest egyik legrégibbi temetkezési helye lehetett egykor a kert helyén. A II. világháború során és 1956-ban ideiglenes temetőként használták a területet. Néhány év múlva azonban ismét elindult itt az élet. A Petőfi Irodalmi Múzeum 1957-ben a palota épületébe költözött (és ma is itt működik), az 1960-as évekre pedig már egymást követték a hangversenyek a kertben, többek között Fischer Annie is fellépett mintegy kétezer zenebarát előtt.

**Közel hat évig élt itt egy belga óriásnyúl, Károly. Az állat 2015 decemberében pusztult el. A jószág olyan nagy népszerűségnek örvendett, hogy tiszteletére 2016-ban szobrot is avattak a kertben.**

A hármas metró építésének idején, 1970-től hét éven át felvonulási területként használták a kertet. Ekkor nem csupán a koncertek és a látogatók maradtak el, de a növényzet is megsínylette a munkálatokat. A felújításra egészen az 1980-as évekig kellett várni, először Kecskésné Szabó Ildikó tervei alapján újult meg a park, majd 1996-ban újabb rekonstrukció következett, 2023-ban pedig sokak öröme elbontották a kert és a palota udvarát elválasztó kerítést.

Napjainkban a Károlyi-kert szabadon látogatható, játszótérrel, padokkal és szökőkúttal várja a zöldben kikapcsolódni vágyókat. Minden reggel nyolckor nyitja, télen délután ötkor, nyáron pedig este kilenckor zárja kapuit. ♦

# Legyen

a média  
a családért! 



**17 éve** díjazzuk  
a családbarát  
újságírást.



Az alapítvány  
megalakulása óta  
**114 újságírónak**  
adtunk elismerést  
és ezzel biztatást.



**Közel 200**  
Képmás-estet  
szerveztünk.

**Támogassa  
munkánkat**  
**1% adója  
-val!**

Adószám: **18260993-2-41**

 [www.mediaacsaladert.hu](http://www.mediaacsaladert.hu)



MINDSZENTYNEUM  
ZALAEGRSZEG

## A VILÁGHÍRŰ VÁCI MÚMIÁK ZALAEGRSZEGEN



  
MINDSZENTYNEUM  
ZALAEGRSZEG

**2024. 02. 16 - 09. 15.**

**REJTÉLYEK · SORSOK**

A több eredeti múmiát és egyedi audiovizuális technikát is magába foglaló kiállítás a világon egyedülálló váci lelet-együttes feltárását, a múmiák saját, személyes történeteit és a múmiák természettudományos módszerekkel való vizsgálatának eredményeit meséli el.

  
Magyar Természettudományi Múzeum  
**ZESI**  
MÚZEUMOK   
További programok:  
[www.mindszentyeum.hu](http://www.mindszentyeum.hu)

Mindszenty József Látogatóközpont  
8900 Zalaegerszeg, Batthyány u. 4-6.  
[www.mindszentyeum.hu](http://www.mindszentyeum.hu)



SZÖVEG –  
NÉMETH VÁNYI KLÁRI

KÉP –  
ÉDER VERA

# Az ékszer megszólít

Kovács Petra  
üvegművész dizájnér,  
a Tinytrip márka tervezője



Az ékszer divatkiegészítő, státuszsimbólum, vagyontárgy, műalkotás, szakrális jelkép vagy emlék egy szeretett személy hagyatékából. A fiatal üvegművész-ékszertervező **Kovács Petra** a Tinytrip márka alapítója szerint az igazi ékszer egybeforr viselőjével. *„Hidd el, minden ékszer mögött van egy történet”* – mondja.

◆ Dércsipkázta szőlődombokon át vitt a kanyargós kis út a fiatal iparművész műhelyébe. Az én „kis utazásom” története Kovács Petra ékszervilágába egy ablaküveg-hulladékból született, áttetsző nyúllal kezdődött. Véletlenül bukkantam rá, amikor magyar tervezők által készített ékszerek után kutattam a neten. A mesebeli Alizt egy fehér nyúl vezetete el Csodaországba, nekem pedig egy törékeny üvegnyúl mutatta meg az utat az erdőikkel határos városka egyik házába, ahol csodák születnek.

Az üvegművész kislányával és férjével nem véletlenül választotta otthonának a Mátra lábánál megbújó helyet. „Erdők közelébe szerettünk volna költözni a férjemmel. Mindketten kicsit távolabb nőttünk fel a fővárostól, és megbeszéljük, ha családot alapítunk, búcsút intünk Budapestnek. Az új otthonunk ugyanolyan távolságra van a Bükkötől, mint a Mátrától. Mi itt vagyunk közepén az erdőrengetegek találkozásánál. Amikor a kis vállalkozásomat elindítottam Szentendrén, egy nagyon szűk sufnyiban alkottam. Hideg volt, a padlón pedig olykor elszurrant egy-egy egér. Van erről a kezdeti alkotóhelyről egy fényképem, amit kivettem a műhely falára, hogy mindig emlékezzek arra, honnan indultam” – meséli Petra, aki közben felfelé vezet minket a padlásra egy titokzatos falépcsőn. Fényes toronyszobába érkezünk, amely telis-tele van törékeny, finom, színes tárgyakkal. A műhely sarkában mives, antik keretben őrangyal vigyáz. Üveggel dolgozni veszélyes. Sára, Petra két éves kislánya azért meg szokta látogatni anyát a „munkahelyén”, miután már szorgos kezek minden üvegszilánkot gondosan feltakarítottak. Ilyenkor a kislány önfeledten szaladgál egyet a nagy asztal tetején. Anya, apa és az őrangyal is szemmel tartják.



Nemcsak különböző medálok, nyakékek, gyűrűk, fülbevalók készülnek az üvegműhelyben, hanem lakberendezési tárgyak, tükrök, képek is. A Tinytrip márka üvegbe zárva szeretné megőrizni a pillanatot. Menyasszonyi virágcsokrok szirma, erdőben talált lepkeszárnyak, vadvirágok ékesítik a kreatív művész különböző méretű és rendeltetésű tárgyait.

„A Tiffany-technika a pályám elején rabul ejtett és lenyűgözött. Kicsit meglepődtem, hogy a Kisképzőben összesen fél évet tanultunk róla. Sokkal több lehetőség rejlik benne, mint ahogyan azt sokan gondolják. Ez a technika nemcsak szecessziós pillangó- és szitakötőmintás lámpák és ablakok készítésére alkalmas. Aprólékosan, részletekbe menően lehet vele alkotni. Nekem nagyon fontos az ékszerek készítésénél, hogy az egészen kicsi, egy centiméteres üvegelemeket is be tudjam fóliázni. Ezt pedig csak a rézfóliával, azaz Tiffany-technikával tudom megcsinálni” – magyarázza Petra. Indulásakor a magyar népi díszítőművészet motívumkincseivel dolgozott, később a növény- és állatvilágból merített ihletet. Egy 2018-ban rendezett nagyszabású ékszerkiállításal és az arra épülő fotókampánnyal hívta

fel a figyelmet tíz olyan vadállatra, amelyek a kihalás szélén állnak. „Szeretnék újra visszatérni a néphagyományhoz. A kalocsai hímzés szín- és formavilága a mai napig nagy hatással van rám” – avat be jövőbeli terveibe.

A művész ékszerei, tárgyai újrahasznosított üvegből, üvegtörmelékekből készülnek. Beszélgetésünk után is útra kel egy törékeny hagyatékért. Barátok, ismerősök keresik meg őt egy-egy katedrál vagy más különböző ablak- vagy ajtóüvegekkel, amelyeket nem dobnak ki, hanem elhozzák inkább a dizájnerekhez, vagy ő megy el értük, hogy a tárgyak kaphassanak még egy lehetőséget, és ékszerként, dekorációs elemként létezzenek tovább.

Míg hallgatom, egy színes, érdekes tapintású és formájú üvegdarabkákkal teli dobozt tesz az asztalra. Óvatosan emelgetem ki az érdekes kis torzókat, amint játszik rajtuk a téli napfény. Már hallgatom is a történetüket: „A koronavírus-járvány alatt történt. A barátnőm Budán, a Török utcában a Gül Baba türbójától nem messze lakik. Sajnos a pandémia idején elvesztette az állását, és hogy ne essen teljesen kétségbe, elhatározta, hogy a házuk előtti kis részt megtisztítja



attól a szeméttől és hulladéktól, amely már nagyon régóta beborította. Munka közben rengeteg törött porcelánt, üvegdarabot talált. Különleges színük és formájuk felkeltette az érdeklődését, némelyik alján kis jelzeteket, emblémákat látott. Felhívott, hogy jöjjenek, és nézzem meg milyen kincsekre lelt. Kiderült, hogy a háború alatt egy ágyúzás következtében megsemmisült lakóház pusztulásának nyomait őrizi az a kis terület. A műves, szép üvegtörmelégeket, -darabokat nekem ajándékozta. Ezekből született meg a WEARhistory kollekción.

Petra a járvány előtt főállásban üzletvezetőként dolgozott egy kávézóban, és csak másodállásban foglalkozott művészettel, a pandémia azonban már az első napokban megfosztotta a munkájától. „Eleinte nagyon nehéz volt. Megbénította a félelem. Aztán lassan kezdett körvonalazódni minden. A férjem, aki szintén állás nélkül maradt, hamar újra munkába állhatott, és én ekkor nyugodtam meg. Onnantól kezdve teljes erőmmel a vállalkozásomra összpontosítottam. Éjjel-nappal a műhelyben voltam, jött a nagy kincskereső kaland a barátnőmmel a Gül Baba utca környékén, és közben érkeztek a megrendelések is. Eleinte nagyon nehezen viseltem a különböző

epés megjegyzéseket, értetlenkedéseket, amelyeket a vállalkozásomra kaptam. »Ebből nem lehet megélni!« »Mikor lesz már egy rendes munkád?« »Ez csak hobbi!« »Ki vesz ilyen ékszereket?« Idővel azonban ezen is túljutottam.”

Én pedig, miközben Petrát hallgattam, egyre biztosabbá váltam abban, hogy nekem is támogatnom kell a magyar tervezők és kézművesek munkáját. Hiszen azzal, ha vásárolok tőlük, az álmuk megvalósulását is elősegíthetem, és ezzel is bátorítom őket. A kezdő művészeket féltésből sokszor a közvetlen hozzátartozóik is inkább lebeszélnek arról, hogy belevágjanak egy saját vállalkozásba.

És hogy ki is az ablaküvegből készült, átlátszó kis nyúl, aki elvezetett Kovács Petra törékeny birodalmába? A BEKIND kollekciónak egyik darabja, amelyben sok más állatfigurát is találunk. Ezek a törékeny kis jószágok különböző üvegtörmelékből készülnek, de már nem sérítik fel a kezünket, hanem szelíden belesimulnak a tenyerünkbe, azt sugallva, hogy mi is hasonló szelídséggel bánjunk az állatokkal. ♦



SZÖVEG –  
LACKFI JÁNOS

SOROZAT –  
#JÓÉJTPUSZI

# ÖSSZEKÖT

◆ Bármit kérek az Atyától, megadja nekem.  
Ami mit is jelent?  
Aggyá, Atya, lóvét, bulákat, verdát,  
villát, fukszot, édes életet!  
Jaj, dehogy, ez olyan bunkóság lenne!  
Én meg, ugye, rettentő kulturált vagyok...  
Inkább csak folyamatos jó egészséget kérek,  
anyagi biztonságot, azt, hogy minden rosszindulat  
eltűnjön körülöttem, mindenki irtó kedves legyen,  
tiszteljen, megbecsüljön, családomnak se legyen  
semmi baja (nekem se).  
Ehhez képest eléggé hiába kérlek, Uram,  
nagyon nem így állnak a dolgok.  
Mondd, ezt hogy magyarázod ki?  
Jó, értem én, hogy ha próbálok rád hangolódni,  
akkor nagyon más dolgokat fogok kérni.  
Nem azt, hogy mindenki tiszteljen engem,  
hanem hogy tudjak tisztelni mindenkit  
(azt is, aki engem nem tisztel).  
Nem azt, hogy anyagi biztonságban éljek,  
hanem hogy másoknak mindene meglegyen  
(akkor is, ha az ellenségeim).  
Nem azt, hogy rosszindulatú támadás ne érjen,  
hanem hogy támadóim megismerjék a te jószágodat.  
Nem azt, hogy egészségem rendben legyen,  
hanem hogy akkor is tudjak bizakodóan veled élni,  
ha megromlik az egészségem.  
És mindez nem valami kényszeresség,  
hogy jaj, én már semmit sem kérhetek magamnak,  
mert olyan borzasztóan szerény vagyok,

mint egy fokföldi ibolya, teljesen megszentültem.  
Inkább csak már nincs kétségem afelől,  
hogy te mindennél jobban szeretsz engem,  
és a legjobbat akarod nekem.  
Éppen ezért nem magam körül pörgök szüntelen,  
hanem másokért aggódok szívdobogva,  
értük járok közben, rájuk van gondom.  
Hogy miért?  
Hát mert rám bíztad őket, hogy mindenkinek  
mindene legyenek.  
Vajon Jézus azt kérte az Atyától, hogy légyszi,  
tanítványainak száma csökkenjen radikálisan,  
a farizeusok kekeckedjenek vele állandóan,  
a hatóság üldöztesse őt irgalmatlanul,  
a főpapok spicliket állítsanak rá,  
legjobb barátai egyike árulja el,  
az apostolok hagyják jól cserben,  
Péter tagadja meg háromszor,  
őt magát pedig kegyetlen kínok közt  
feszítsék szépen keresztre?  
Biztos, hogy nem ezt kérte.  
Inkább azt mondta:  
nem magamért könyörgök, Atyám,  
hanem azokért, akiket rám bíztál.  
Meg olyat is mondott,  
hogy legyen meg az Atya akarata.  
Tényleg fura dolog, ha valakitől, akit szeretünk,  
csupa olyat kérünk, ami neki is fontos,  
amivel nem bántjuk meg,  
ami összeköt bennünket? ◆

AZ ILLUSZTRÁCIÓ A KÉPMÁS MAGAZIN ÉS A MOME KÖZÖS SZAKMAI EGYÜTTMŰKÖDÉSÉBEN KÉSZÜLT.  
ILLUSZTRÁTOR: SOMOGYVÁRI SZONJA





SZÖVEG –  
DÉR KATALIN klasszika-filológus

SOROZAT –  
BIBLIA ÉS IRODALOM

# A szolgáltató Isten

- 
- 1 Uram, tedd, hogy az éjszaka ne legyen sötét, nagyon félek.
  - 2 Uram, tedd, hogy a nappal ne legyen világos, így mindenki láthat.
  - 3 Uram, tedd, hogy a betegség ne legyen ember, ne kelljen szóba állni vele.
  - 4 Uram, tedd, hogy a baj ne legyen állat, ne tudjon belemarni a húsomba.
  - 5 Uram, tedd, hogy a halál ne legyen tárgy, ne kelljen megfogni és odébb rakni otthon.
  - 6 Uram, tedd, hogy az emberek bűnösök maradjanak, nem tudnék másképp a szemükbe nézni.
  - 7 Uram, tedd, hogy a megbocsátás olyan legyen, mint a levegő, hadd lélegezze be bárki, aki keserűen felsóhajt.
- 

Vörös István: VI. zsoltár

◆ Vörös István József Attila-díjas költőnk Százötven zsoltár című verseskötete, amely 2015-ben jelent meg, a bibliai Zsoltárok könyvének csakugyan valamennyi, mind a százötven psalmusának átiratát tartalmazza.

A zsoltárok: imák, párbeszédek az ember és Isten között. Vörös parafrázisai pedig megőrzik az eredetik több formai jellegzetességét. A kötet százötven darabból áll, sorrendjük szintén megmaradt, azonosak a szakaszszámok, a forma rímtelen szabadvers, vezérelve a gondolatritmus. A szerző azonban verseiben a legalább kétezer-ötszáz éves költemények emberi problémáit, kérdéseit, érzéseit, magatartásformáit áthelyezi a mai valóság közegébe.

A zsoltárparafrázisok hangvétele profán, játékos, kételkedő, blaszfémikus. A lírai én az istenkáromlás határait nemcsak feszegeti, hanem gyakran át is lépi a szarkasztikus és mindenekelőtt ironikus tónussal. Amiből pedig mindez táplálkozik, vagy kiindul, az az évszázadok hosszú során át igen csak megromlott és tudva-tudatlan meg is rontott torz, hamis istenkép. Gondolom, távolról sem a költő saját valós istenképe ez, inkább a XXI. századi emberek nagy részéé, azoké a tömegeké, akik nem hisznek már egy teremtő és fenntartó, felettük álló isteni hatalom létében, inkább csak Isten hiányában „hisznek”. A hajdani ember egy-egy bibliai zsoltár éneklése által Isten jelenlétébe remélt eljutni, a XXI. századi parafrázisok többségükben az ő jelen-nem-létének dalai.

A VI. zsoltárban megfogalmazott, Istennek címzett elvárások ugyancsak hamis istenképek szülöttei, s mint ilyenek mélységesen komolytalanok is. Ezek a vágyak nem vesznek tudomást még a természeti törvényekről sem („ne legyen sötét”, „ne legyen világos”), nemhogy az erkölcsiokről. A mai ember azt várná Istentől, hogy ő legyen a nagy Szolgáltató, feltétel nélkül teljesítse az emberek igényeit – egyedül ezzel igazolhatná létezését. Ha nem ilyen, akkor nem is létezik, vagy jobban tenné, ha nem létezne. Azt várja az ember, hogy tetteinek tragikus következményeit, a maga okozta bajokat Isten hárítsa el a feje fölé, hogy amit ő elhibázott, Isten javítsa ki, hogy bűnei nyomtalanul tovatűnjenek a levegőben, hogy a megbocsájtáshoz ne kelljen a vétket felismerni, belátni és megvallani, elegendő legyen hozzá egy nagy levegővétel, egy „keserű felsóhajtás”.

A mai, a végidő felé menetelő, csapásokkal terhelt és még sokkal nagyobb megrázkódtatások elé néző korunkban aligha lehet kétséges, hogy egyedül csak Isten mentheti meg az embert. De nem egy hamis vágy szülte Isten, hanem az örök Úr, aki a szeretet és az igazság, igazságosság harmóniája. ◆



Maximilian Reinitz (1872–1935): Vörös háztetők. Olaj, lenvászon, 61 × 54,5 cm, 1927. A Belvedere (Bécs, Ausztria) gyűjteményéből



SZÖVEG –  
MÁRTONFFY ANDRÁS

SOROZAT –  
KÉTKEDŐK, KERESŐK, KALANDOROK

# „Az őseim boszorkányok, én pedig eretnek vagyok”

Otto Rahn és más  
megszállottak a náci  
Németországban

---

*Otto Rahn* – önjelölt német régész és kincskereső – olyan romantikus összeesküvés-elméletet konstruált magának, amelyből néhány évtizeddel később *Ken Follett*et is megszégyenítő bestseller válhatott volna. Ő azonban nem regénynek szánta a bonyolult teóriát, hanem mélységesen hitt benne. Ez pedig az SS-be, majd Dachaubá, később pedig az öngyilkosságba kergette.

Kép: Profimedia – Red Dot



Otto Rahn (1904–1939) katonaportréja



A Szent Grál megjelenése a kerekasztal felett. Karl Rezabeck német fegyenc festménye 1946-ból. Szent Onenne-templom, Tréhorenteuc, Franciaország

## ◆ ÖNJELÖLT KIRÁLYOK

Heinrich Himmler SS Reichsführernek, a Harmadik Birodalom második leghatalmasabb emberének 1933-ban bemutatnak egy nagy szakállú, ősz hajú férfit. A neve Karl Maria Wiligut-Weisthor volt, egy osztrák származású ezredes, aki akkor már az SS Faji és Telepítési Hivatalának levéltárosaként tevékenykedett.

Tizennégy éves korában lépett be az Osztrák–Magyar Monarchia hadseregébe, kitüntetésekert szerzett az I. világháborúban, majd ettől kezdve katonaként szolgált. A hetvenedik éve felé közelítő, extravagáns öregember hitt abban, hogy ő a németek titkos királya, aki egy ősi germán leszármazási vonalon keresztül jogosult a trónra, ráadásul misztikus hagyományok beavatottjainak letéteményese. Azt állította magáról, hogy az ősi rúnák és varázstanok ismerője, és számtalan nemzedék által felhalmozott titkos tudás őrzője. Egy állítólagos germán isten, Krist követőjének vallotta magát, és azt hangoztatta, hogy a keresztény vallás ennek az istennek a személyiségét lopta el Krisztus megszemélyesítésére. Természetgyógyász látóként is hirdette magát, aki a mindenség mások elől elzárt titkaiba is betekintést nyert. Arról is beszélt Himmlernek, hogy nyolcezer év germán őstörténetének minden momentumára emlékszik, mivel folyamatos reinkarnációi során végigélte ezt a teljes korszakot.

Az egyetlen problémája az volt, hogy nem tudott fiút nemzeni, akinek ezt az évezredes tudást továbbadhatta volna. A kudarcért egyrészt a zsidó és keresztény vallást, másrészt feleségét hibáztatta, akit többször halálosan megfenyegetett. Egyre agresszívebb viselkedése miatt skizofréniával és megalomániával diagnosztizálták, majd néhány évre elmebetegintézetbe zárták. Szabadulása után Németországba emigrált, ahol a harmincas évek burjánzó miszticizmusa és fajelméletei tökéletes táptalajt biztosítottak eszméi számára. Szinte azonnal egyfajta helyi szupersztár lett belőle, így jutott Himmler közelébe is. Nagyszerű színészi tehetséggel adhatta elő magát, mert a Reichsführer rögtön feltétlen híve lett.

Maga Himmler is mélyen beleásta magát a romantikus német okkultizmusba. Már gyerekkora óta ezeknek a meséknek a bűvkörében élt, és barátainak is gyakran hangoztatta, mennyire komolyan veszi ezeket a mondatokat. Saját magát például Madarász Henrik, a X. században élt német uralkodó reinkarnációjának és jogos örökösének tekintette. A két önjelölt király hamar egymásra talált, ezért Himmler fenntartások nélkül hitt Wiligut-Weisthornnak, amikor az a figyelmébe ajánlott egy Otto Rahn nevű, ambiciózus fiatal kutatót.



Otto Rahn

### A SZENT GRÁL BŰVÖLETÉBEN

Rahn szintén a germán eredetmítoszok mesebeli világában nőtt fel. Egyetemi tanulmányai végeztével is meggyőződéssel hitte, hogy a Szent Grálról, Parsifalról és Lohengrinről szóló történetek, a Nibelung-ének meséi bizonyos szempontból a történelmi valóságot ábrázolják. Könyve, az 1934-ben megjelent *Keresztes hadjárat a Szent Grál ellen* óriási sikert aratott a náci vezetés körében, ezért gyakorlatilag kötelező olvasmánnyá tették az SS tagjai számára. Rahn ebben a munkában saját kutatásainak eredményét tette közzé olyan vadregényes formában, hogy a kalandokra vágyók képtelenek voltak neki ellenállni.

Elmélete szerint Parsifal és a Szent Grál története jelenti a kulcsot a modern társadalom és az egész világ megújításához. A Krisztus vérét tartalmazó csodakehely olyan mérhetetlen energiát tárol, amely a totális és végső hatalmat adhatná az arra érdemes és erényes vezetők kezébe. A kincskeresés olyan ellenállhatatlan erővel kerítette hatalmába, hogy az *Indiana Jones*-filmek előtt ötven évvel hosszas és veszélyes utazásokra indult, hogy felkutassa a Szent Grált. Teljesen hitelt adott Artúr király és a kerekasztal lovagjai történetének, és úgy érezte, hogy a templomosok és a teuton lovagok kudarca után ő lesz az, aki megtalálja.

Megingathatatlan bizonyossággal hitte azt is, hogy a kehely utolsó ismert tulajdonosai a kataroknak is nevezett eretnekek voltak.

### A KATHAROK EREKLYÉJE

A katarok – más néven albigensek – az egyik legtartósabb, nagy hatású mozgalom volt a középkorban.

---

**Minden romantikus álomképe, amelyet a germánságról szőtt, Dachauban szertefoszlott. Megeszmörlött az ott látott borzalmaktól.**

---

A XII. századtól a XIV. századig hirdették tanaikat, ami miatt III. Ince pápa hadjáratot indított ellenük. Az Észak-Itáliában és Dél-Franciaországban elterjedt tanok alapja a dualizmus volt. Azt hirdették, hogy két istenség küzd az emberek lelkéért: az Újszövetségben megjelenített jósgósgos Isten, vagyis a lélek teremtője, és a gonosz őszövet-ségi Isten, vagyis a test és a hús teremtője. Az embert bukott angyalnak tekintették, akit a Gonosz a maga oldalára csábított egy Mihály arkangyal ellen vívott mennyei háborúban. Szerintük a megváltás csak úgy lehetséges, ha az ember megtagadja anyagi mivoltát, és kizárólag az erényes szellemi, lelki létezését választja. Hitük szerint a lélek mindaddig nem szabadul a sorozatos reinkarnáció rabságából, amíg teljesen meg nem tisztul bűneitől. Jézust megváltónak tartották, de a feltámadását elutasították.

Miután a katarok meggyilkolták a pápa egyik küldöttét, az egyház harcba indult ellenük. A megtorlásnak több tízezer áldozata lett, és a katarok elleni küzdelem volt az egyik oka annak is, hogy az egyház életre hívta az évszázadokig működő rettegett inkvizíciót.

Otto Rahn bejárta Észak-Olaszországot, Franciaország déli vidékeit, Svájcot és Spanyolországot is, hogy bizonyítékokat gyűjtsön a katarok és a Grál-legenda kapcsolatára. A hosszas és kimerítő kalandozások végül Montségur váromjaihoz vezették. Ez volt az a hely, ahol a katarok elleni háború a legdrámaibb fordulatot vette. Aki áttért a katolikus hitre, azt szabadon engedték, aki viszont ragaszkodott az albigens tanokhoz, azt brutálisan kivégezték. A várdomb tövében állítólag kétszáz embert égettek meg egy gigantikus máglyán, a várat pedig lerombolták.

A legendák szerint a megadás előtti éjjelen a lázadók egy csoportja titokban átmászott a falon, és kimenekítette a Szent Grált, valamint a hozzá kapcsolódó titkos kegytárgyakat, például a meroving II. Dagobert frank király regáliáit.

### KÉTES BIZONYÍTÉK, KALANDOS LEÍRÁS

Rahn szerint minden jel arra utalt, hogy a környéken található barlangokban rejtették el az ereklyéket. Hónapokat szentelt annak, hogy macskája társaságában bejárja ezeket a barlangokat, és lefényképezze a bennük talált bizonyítékokat. Kalandregénybe illően romantikus leírásban igyekezett érzékeltetni tapasztalatait a helyiek által katedrálisnak nevezett föld alatti tárnák felkutatásakor: „Fehér mészkő cseppkövek között, mélybarna falak és csillogó kristálykövek között vezet le az út a hegy gyomrába. Nyolcvan méteres magasság szolgált az eretnekek katedrálisaként. Mélyen felkavarva sétáltam keresztül a kristálycsarnokokon és márványkriptákon. Kezem az elesett tisztalelkűek és lovagok csontjait illette.”

Talált is számos írást, rajzot a falakon, köztük egy lán-dzaábrázolást, amelyet nagy örömmel a mitikus Lancelot jelképes ábrázolásának tekintett. Megingathatatlanul hitt abban, hogy egy nemzetközi katolikus–zsidó összekövés buktatta meg és pusztította el a katharokat, a Szent Grál őrzőit, hogy ezzel eltüntessék a föld színéről a kelyhet, azaz az ősi germán árja világ természetfölötti hatalommal felruházott varázseszközét. Saját magát az eredeti germán hagyomány, a kathar küzdelmek, a keresztényellenes harc bajnokának tekintette. Ahogyan álmódozva megfogalmazta: „Az őseim boszorkányok, én pedig eretnek vagyok.”

Hazatérése után ebben a stílusban írta meg a katharok elleni keresztes hadjáratáról szóló könyvét, amely aztán meghódította a német felsővezetés jelentős részét. Himmler – aki transzcendens mániáival kissé elütött a náci államgépezet jóval pragmatikusabb működtetőitől – mindent megadott Rahn-nak, amit csak tudott. Egyre feljebb léptette őt az SS ranglétráján, egészen addig, amíg a Harmadik Birodalom alapértékeivel összeegyeztethetetlen információk nem jutottak a birtokába.

### KEGYETLEN ÉBREDÉS A ZAVAROS ÁLOMBÓL

Egyes kortársak szerint Otto Rahn mindig is nyíltan hangzottatta homoszexualitását, mások szerint ez csak a harmincas évek második felében vált világossá az SS-en belül működtetett árja szekta vezetői számára. Ezt talán még fogcsikorgatva el is fogadták volna, de a minden német által kötelezően kitöltendő származási kérdőív

kiderítette, hogy Rahn édesanyja zsidó származású volt. Ezért besorozták a németek fajnemesítését szolgáló birodalmi szaporítóprogramba, így házasságot kellett kötnie egy elvált keresztény nővel. Arra is kötelezték, hogy képezze magát keményebb németté, és vállaljon munkát a dachau koncentrációs táborban.

Amikor 1939 februárjában megkezdte a szolgálatát, mellbe vágta a kegyetlen valóság. Minden romantikus álmképe, amelyet a germánságról szőtt, Dachauban szertefoszlott. Megcsömörlött az ott látott borzalmaktól. „Lehetetlen egy magamfajta toleráns, liberális embernek egy olyan országban élnie, amilyenné a hazám vált” – írja. Egy hónapra rá benyújtotta lemondását minden tisztségéről, amelyet a csalódott és dühös Himmler el is fogadott.

Ettől kezdve folyamatos megfigyelés alatt állt, és azt fontolgatta, hogy Franciaországba menekül. Végül a kevésbé veszélyes megoldást választva, a már megszállt Ausztriába utazott. Elhanyagolt öltözékben, hajszoltan járta a tiroli hegyeket, céltalanul bolyongott a méteres hóval borított téli tájakon, aztán egyszer csak eltűnt. Három hónappal később, hóolvadás után találták meg a holttestét. Egy fa alatt ült kabátjába burkolózva, mellette egy üres és egy félig telt gyógyszeres üveg. Halálát a hatóságok öngyilkosságnak nyilvánították, az ügyet pedig hamar lezárták.

Heinrich Himmlernek ugyan nagy bosszúságot okozott ez az „árulás”, de persze nem ez volt az egyetlen folyamatban lévő projektje. Otto Rahn utolsó hónapjai alatt egy Ernst Schäfer nevű tapasztalt Ázsia-kutató és társai éppen egy expedíción vettek részt, amely Tibet hegyei között próbált másfajta bizonyítékokat találni a germán népek felsőbbrendűségére. A mesebeli Atlantisz legendáját továbbgondolva abból indultak ki, hogy az elsüllyedt kontinens pusztulását túlélő menekültek voltak az árja népesség legősibb képviselői. A történet szerint a világ számos területére eljutottak, de a legfontosabb központjukat Tibetben alapították. A Schäfer-expedíció hivatalos célja ugyan földrajzi, kartográfiai, geológiai, állat- és növénytan ismeretek felhalmozása volt, a háttérben azonban az árja eredet megtalálásának igénye húzódott. A kutatók a tibeti őslakosok koponyáját méricskéltek, gipszmásolatokat készítettek az arcukról, az eredményeket pedig aprólékosan feljegyezték és katalogizálták.

Az expedíció tagjai 1939 augusztusban értek haza Németországba, de a kívánt eredményeket nem tudták prezentálni. Szeptemberben kitört a háború, és mint annyi más idealisztikus elképzelés, ezek az álmok is szertefoszlottak a pusztítás örületében. ♦



SZÖVEG –  
SZÉKELY-BALOGH SZILVIA

KÉP –  
PÁCZAI TAMÁS

# Selyemfényben – Textilbe nyomott gondolatok

## Paál Zsuzsanna képzőművész világa

A régi budapesti bérházak, a nagyvárosok épületei, a kisvárosok, a falvak zegzugos padlásai – egyszóval a világunk tele van kincsekkel, inspiráló lehetőségekkel. Megérintjük, kinyitjuk, megszagoljuk, becsukjuk őket, rájuk pakolunk, lepakolunk róluk, vagy éppen beállítjuk őket a sarokba. És közben észre sem vesszük, hogy milyen értékesek. *Paál Zsuzsanna* egyik különleges képessége, hogy meglátja a már régóta nem ragyogó „drágaköveket”. Leporolja, megtisztítja, megcsiszolja, kifényesíti, és új jelentéssel ruhazza fel őket. Mi pedig csodálkozva nézzük a keze alatt új életre kelt tárgyakat, és nem értjük, hogy a mindig is bennük rejlő szépséget addig miért nem vettük észre.

Paál Zsuzsanna könyvtervező, grafikus illusztrátor, könyvszerkesztő és képzőművész. Vele beszélgettem a *Selyemfényben* címmel nyíló kiállítás előtt múltról és jelenről, önazonosságról, a művészet ökológikusságáról.





◆ – **Hogyan találtál az utadra?**

– Gyerekkoromtól erre készülök. Nem is tudnék mást csinálni, mint ezt. Rajzoló, tervezek. Nagy a vizuális memóriám, mindent képekben látok. Benne van a fejemben a város is. Néha úgy érzem, többet is látok, mint kellene.

– **Szociális vagy vizuális értelemben?**

– Mindkettő. Most is figyelek rád, de közben egészen pontosan érzékelem azt is, aki elment mellettünk, vagy hátul az embereket, az egész teret. Könnyebben mesélek magamról a munkáimon keresztül, mert ha az ember létrehoz valamit, abban úgyis benne van akarva akaratlanul a személyisége. De a főművem, akire a legbüszkébb vagyok, és akit a legjobban szeretek, a fiam.

– **A munkában mi foglalkoztat jelenleg?**

– Egy fölismerés. Kosztolányi Dezső haikufordításainak inspirációjára készült egy könyvem, és a könyv eredeti, fára készült illusztrációi lesznek láthatók a kiállításon. Ezek a képeken szerepelnek növényi és állati motívumok is, például gémek. Ezt a sorozatot megterveztem, több hónapra keresztül dolgoztam rajta. És a végén jöttem rá, hogy apukám dolgozószobájában vannak fából készült, vékony lábú, kecses, filigrán faragványok, gémek. Ezeket a nagyapám készítette. Kiskoromban láttam a szobrokat, de akkor nem sokat foglalkoztam velük. Csak később, miután elkészült a kollekción, és édesapámmal beszélgettem abban a szobában, véletlenül a faragványokra tévedt a tekintetem. Nagyon érdekes érzés volt. A transzgenerációs családi hatások, mint valami bűvópatak, köszöntek vissza.

Hasonló élményt jelentett, amikor nemrég apukám megmutatta a nagyapám artisztikus fotóit. Nem tudtam róluik addig. Természetfotók és városi képek voltak az albumban. Az, hogy mik a gyökereink, sokszor csak később tudatosodik bennünk. Gyakorta egy motívum azért szólít meg minket, mert a gyerekkorunkhoz kapcsolódik, ahhoz a világhoz, ahonnan jövünk.



**– Hogyan tudat alatt hatott rád a nagypapád művészete, ugyanúgy hat a gyerekeinkre az a vizuális kultúra, amellyel körülveszük őket. Te foglalkozol neveléstudománnyal is. Ez mit jelent a gyakorlatban?**

– Óriási a szülők felelőssége, hogy mivel veszik körül a gyerekeiket. Talán meglepő, amit mondok, de az sem mind egy például, hogy mibe öltöztetjük őket, hiszen a ruházat kifejezi a személyiséget, illetve a személyiségfejlődést is. Sokkal többet kellene beszélnünk arról, hogy a viseletünk mit üzen. Elhanyagolt téma ez, de az identitásunknak fontos eleme, hogy milyen vizuális környezet vesz körül minket, ebbe pedig az öltözék is beletartozik. Fontos volna, hogy az oktatás és a nevelés az önreflexióra is tanítson.

**– Milyen ruhát érdemes a gyermekükre adni?**

– Lényeges, hogy az ember önazonos legyen. Én például óvodás koromban mindig komplementer színeket viseltem, összepárosítottam a pirosat a zölddel, a kéket a narancssal. Szerencsére hagyták. Szerintem az a fontos, hogy amikor a szülő választ egy ruhát, akkor legyen tudatában annak, hogy ezzel üzen a külvilágnak és hat a gyerekére is. Egy szülőnek azt sem árt tudnia, hogy a reklámok hihetetlen mértékben befolyásolják a gyerekeket. Ezért sem mindegy, hogy mi jut el hozzájuk a médiából. Hogy mit lehet még tenni? Például el lehet vinni a kicsiket a múzeumokba, ahol értékes tárgykultúrát ismerhetnek meg, és a médiától eltérő, egészen más fajta vizuális ingerek érik őket.

**– Olyan, mintha a műveid hidat képeznének a múlt és a jelen között. Hogyan lehet a régi értékeket ismét felfedezni?**

– Magyarországon még mindig meghatározó az a tervezői gondolkodásmód, amely szerint az értékes, ami külföldről érkezik. Miért nem azt használjuk inspirációnak, ami ide szervesül? Azok az országok, amelyek a dizájnban kiemelkedőt alkotnak – Európában például Olaszország vagy Anglia –, a saját értékeikre, kultúrájukra, vizuális környezetükre építenek. Nekünk talán nincs elég önbizalmunk, és nem hiszünk abban, hogy amink van, az értékes. Pedig ebből kellene kiindulnunk. A legfontosabb az volna, hogy önazonosak legyünk.

Enteriőrtervezéssel is foglalkozom. Egy századforduló idején épült lakásnál, amit terveztem, kiemeltem a régi mesteremberek munkáját. Például a kovácsoltvas lépcsőkorlátot vagy a járólapot, amelyet több mint száz év repedettsége is díszít. Ezt egy mai környezetbe, mai enteriőrbe helyeztem át új alkotások (tapéták, lakástextilek) tervezésekor. Látnunk kell, hogy ez érték. És persze e mögött munkál egyfajta filozófia is, átjárás az idősíkok között, kapcsolat a régi korszakkal. Nagyon izgalmas elősegíteni az átjárást különböző művészeti stílusok között. Nagyon izgalmas játszani az idővel. Az ember olyan kincsesládába nyúl ilyenkor, amely tele van több száz év építészeti tudásával, örökséggel.

**– Szereted a növényi motívumokat is. Miért fontos számodra ez a szimbolika?**

– A fákat nagyon érző lényeknek tartom. A gyökereikkel kommunikálnak, jeleket adnak. Könnyű őket megszemélyesíteni: az öreg tölgyfát vagy a csenevész fácskát, amely meghajlik, ha erősen fújja a szél. Mélyen megérintenek. A szüleim házában van egy télkert. Ha oda belépek,



érezem, hogy teljesen más energia vesz körül. Nem egy mondatba sűrítendő kijelentést akarok a növényekkel megmutatni, hanem érzéseket.

#### – Miért éppen a haikuhoz nyúltál inspirációért?

– Ebben a könyvben az összes haiku a holdról szól. Azért lett a könyv címe Selyemfényben. Ez az égiteg egészen elképesztő: nem képes úgy tűzni, mint a nap, a hold simogató, selymes jelenlét. Női attribútum. Néha eltűnik, de lehet rá számítani. Közben elképesztően erős, hiszen óceánokat mozgat, és magát a női ciklust is befolyásolja. A földgolyó lányai, asszonyai együtt lüktetnek vele. Kosztolányi Dezső fordításai egyébként nem mindig követik a japán haiku szigorú szabályait. Hiszen ezt az ősi háromsoros japán zen buddhista versformát az jellemzi, hogy a sorai öt, hét és megint öt szótag hosszúságúak. Kosztolányi ezt teljesen szabadon kezelte. Valamelyik haiku kétsoros, valamelyik öt. Nagyon vágytam arra, hogy ezt a kötetet megjeleníthessem. Fára rajzoltam egy sorozatot, a fametszetek hatását akartam elérni, és az erezetet hangsúlyozni, ami kicsit olyan, mint az ujjlenyomatunk. Vízminták is vannak benne, mint amikor követ dobsz az állóvízbe, ennek az erezete is felel az ujjlenyomatunkra.

#### – Hogyan jelenik meg mindez a kiállításon?

– A tárlat egyik részében a könyvnek az eredeti fára készült illusztrációit lehet majd megtekinteni. Ezekből a könyvben megjelent mintákból készítettem bútorkárpitokat, falikárpitokat és ruhákat is. Mini enteriőröket rendezek be. Szeretném megmutatni, hogy egy alapelgondolást milyen sokféleképpen lehet megvalósítani.

Mindez megjelenik a térben léptékváltással, szín- és a kompozícióvariációkkal.

Régebbi bútorokat is kiállítok. Ma gyakorta cseréljük a környezetünk előregedő, régivé váló tárgyait. Én inkább azt mondom: éljenek inkább új köntösben. Ha úgy tetszik, megmentem őket az életközepi válságtól, vagy hát segíték nekik túljutni azon. Egy bútor egy modern környezetben egy új kárpittal képes teljesen megújulni. Ez a viszonyulás az ökológiai szemléletet is követi. Hiszen, ha valami előregszik, ne az legyen az első gondolatunk, hogy akkor dobjuk ki. Integráljuk inkább egy mai kontextusba, és lehet, hogy a lakásunk egyik ékessége válik belőle. A kiállításon erre is lesz példa. Egy retró szék vagy egy gyönyörű vonalú szecessziós bútor is arra hívja fel a figyelmet, hogy mennyi érték vesz minket körül. Így kerülhet valami a sarokból a pulpitusra is. Bármilyen tárgyat meg tudok személyesíteni, animálni. Élővé teszem az élettelen.

#### – Ma sajnos a legtöbben nem így viszonyulnak a tárgyakhoz.

– Ennek a szemléletnek a kialakítását is már gyermekkorban kell elkezdni. Sajnos láttam olyan gyereket, aki egy játékhegy tetején szinte depressziósan ücsörgött. Nem tudta, hogy mihez nyúljon, s ha végre fel is emelt valamit, nem tudta, hogy mit kezdjen vele. Pedig lehet ezt szépen csinálni. A fa építőelemekből lehet az egyik nap királyi palota, a másik nap parasztház, hajó vagy erdő. Ha nem zúdítjuk a gyerekekre a tárgyak özönét, akkor maguk kezdik el megteremtteni a megszemélyesített világot. ♦

A Selyemfényben című kiállítást a Klebelsberg Kultúrkéúriában lehet megtekinteni 2024. március 6-a és 28-a között.



SZÖVEG –  
OSZTOVITS ÁGNES

# PURGATÓRIUM, POKOL, PARADICSOM

*Dante Isteni színjátékának három nagy színterével most három műfajában, stílusában nagyon különböző könyvre hívjuk fel a figyelmet. Új mű csak egy van, de néha muszáj elővenni rég olvasott klasszikusokat, szándékosan elhallgatott memoárokat.*

◆ **LEV TOLSZTOJ FELTÁMADÁS** A múlt század hetvenes éveiben még az orosz szakos bölcsészeknek sem volt kötelező *Lev Tolsztoj* utolsó nagyregénye, amelyet én tizenhét évesen olvastam utoljára. (A *Háború és békét*, valamint az *Anna Kareninát* közben sűrűn elővettem, előveszem.) Most, hogy a kiváló műfordító, Gy. Horváth László újrarendítette a három nagy művet, nagyon vágytam a *Feltámadásra*. Gimnazistaként *Nyehljudov* herceg és az otthonából elzavart, prostituálttá lett *Katyusa* különös kapcsolata bűvölt el, s talán még azt is felfedeztem, amiről a fiatal *Füst Milán* ír Naplójában: „*Mily csodálatos a Feltámadás megkülönböztetése állati ember és szellemi lény között! Mily egyszerű és kézenfekvő, mily nemes és világos!*” Az állati ember a fiatal katonatiszt, aki gátlástalanul magáévá teszi, és rögtön teherbe is ejti *Katyusát*, s az aktusért cserébe száz rubelt dug a lány öve alá. Részéről ennyi volt, egy kaland a sok közül. A dúsgazdag herceg legközelebb bírósági esküdtként szembesül a lánnyal, akit azzal vádolnak, hogy megmérgezte és kifosztotta bordélyházi kuncaftját. *Katyusa* tagad, és a férfi tudja, hogy ártatlan. Mindent megtesz, hogy könnyítsen a lány sorsán. Mivel hiába veti latba pénzét, befolyását, elhatározza, hogy feleségül veszi, és elkíséri a száműzetésbe. Az állati emberből szellemi, erkölcsi lény lesz. Ez a szibériai utazás az ő purgatóriuma. Csakhogy *Katyusa* még itt is fölébe kerekedik. Szívszorító.

Hogy miért érdemes újra elolvasni a *Feltámadást*, amelyben hosszú-hosszú passzusok szólnak az orosz igazságszolgáltatásról, a börtönviszonyokról, a falu elmaradottságáról, a politikai mozgalmakról, a pravoszláv

egyház képmutatásáról? Leginkább azért, mert *Kosztolányi Dezső* szavaival élve, Tolsztoj egyszerre próféta és költő. Leszámol kora romlottságával, igazságtalan társadalmával, de közben figyelme az egyes emberre irányul, észreveszi az idő múlásának nemcsak belső, hanem külső jegeit is, és azt hirdeti, ha magunkba szállunk, a világ is jobba lehet.

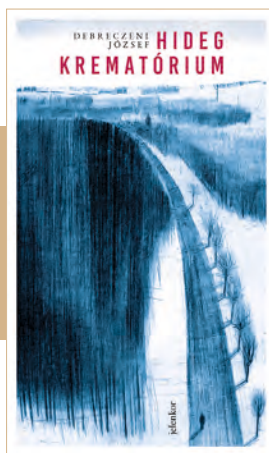
A *Háború és béke* minden bizonnyal szerethetőbb regény, az *Anna Karenina* tökéletesebb, de a *Feltámadás* nélkül nem ismerhetjük meg a XIX. század talán legnagyobb íróját.

Gy. Horváth László műfordítóval sok-sok interjú készült az utóbbi időben. A legtöbben azt firtatták, hogy hogy lehet ennyit dolgozni. Végére is hosszú művek magyartásáról van szó. Engem nem a munka tartama izgatott, hanem a végeredmény hódított meg. Úgy lehet olvasni az új *Feltámadást*, mint egy izgalmas magyar–orosz regényt. Nem jut eszünkbe, hogy fordítást tartunk a kezünkben.

(21. Század Kiadó, 10 990 Ft)

## DEBRECZENI JÓZSEF HIDEG KREMATÓRIUM

című könyvét először az MDF liberális szárnyától *Gyurcsány Ferenc* pártjának alelnöki székéig lépdelő szerző újabb politikai elemzésének véltem napjaink Magyarországaról, de mihelyt kézbe vettem a kötetet, kiderült, a névazonosság megtévesztett. Amikor pedig elolvastam az 1905-ben Budapesten született, de 1945 után Jugoszláviában élő, 1978-ban Belgrádban eltemetett újságíró memoárját, amely elhurcolásától, 1944 márciusától 1945 májusáig, a szovjet csapatok megérkezéséig rögzíti megrázó élményeit, kiderült, hogy a holokausztirodalom nagy művét vehetjük végre kézbe. Azért végre, mert a könyv Jugoszláviában



jelent meg 1950-ben, aztán 1975-ben, s csak most érkezett meg Budapestre, mégpedig tizennégy másik idegen nyelvű kiadással egyidőben. Nyolcvan évvel *Debreczeni József* „halálvonatának” elindulása után. Ez a könyv természetesen a borzalmak krónikája, az Auschwitz-központú táborvilágról, ahol merő szerencséje az embernek, ha nem a gázkamrába, hanem munkába, sietős német építkezésekre terelik, a föld fölé síneket szedni és telepíteni, vagy a föld alá bunkereket csákányozni. Iszonyatosak a körülmények, állandósul az éhezés, a mocskok, a tetvek egyre szaporodnak, hullanak az emberek, mint az őszi legyek, de mindig jön utánpótlás. Ami azonban ennél is borzasztóbb: a nációk beépítik a rabok egy részét a tábori hierarchiába, és azok apróbb kedvezményekért gyötrik társaikat. Debreczeni nem a jó zsidók–rossz nációk sztereotípiával szemléli a világot, hanem azt mutatja meg, mivé aljasíthatják az embereket az embertelen körülmények. Egy kicsit sűrűbb levesért és csipet dohányért sokan ölni képesek. Az életösztön még a kifinomult értelmiségieket is – Debreczeni több kollégával, ismerőssel, köztük az egykori zsidó származású, kiváló igazságügyi miniszter fiával, *Vázsonyi Jánossal* kerül egy táborba – apróbb megalkuvásokra kényszeríti. Nem jelentik be ágyzsomszédjuk halálát, csak hogy felvehessék kenyéradagját.

Debreczeni azzal a sztereotípiával is szakít, miszerint a német alávaló nemzetet, a németek mind gyilkos nációk. Ő és barátai úgy vélik, legfeljebb az ország harmada állt be *Hitler* mögé.

A memoár egyik legmegrázóbb része az, amikor már mindenki tudja, hogy a háborúnak vége, de a felszabadítók csak nem érkeznek meg.

A *Hideg krematórium* a XX. századi pokol egyik legmegrendítőbb krónikája.

(*Jelenkor Kiadó, 4299 Ft*)

### LÁZÁR ZSÓFIA NE VEDD EL TŐLEM AZ EGET

Néhány szép mesekönyv és egy ígéretes novelláskötet után eltűnt *Lázár Zsófia*. Valljuk be, olyan sok fiatal író tűnt fel a színen, hogy nem is nagyon kerestük. Megértettük, hogy nagyon nehéz egy kiváló író leányának lenni, főként akkor, ha az illető apja szelídségét öröklő. *Lázár Ervin* ugyanis soha nem tolt magát előtérbe, miközben maradandó novellákat, meséket írt, afféle irodalmi robotosként húzta az ígát, szerkesztett, rossz kéziratokat javított. Nem volt főállású író.

A nyolc év után újra jelentkező *Lázár Zsófia*, mint új könyvből megtudjuk, feleségül ment egy Indonéziában élő gitáros férfihoz, aki zenél és zeneszerszámokat javít. A tündérszép Bali szigetén élnek. Azt hinnék, ez maga a mennyország, maga a dantei paradicsom. Csak hát itt is kísértenek a múlt emlékei, a mindig siető apa, a tudományok élő édesanyja, a megértő nagymama. Hiányoznak az otthoni ételek és hiányzik az írás. A táj gyönyörű, az emberek kedvesek, mégsem tudhatjuk meg ezekből a nagyon szűkszavú, szépen csiszolt kicsiny novellákból, hogy *Lázár Zsófia* rátalált-e a saját édenére. Várjuk a folytatást.

(*Gingko Kiadó, 4790 Ft*) ♦

# NEM A LEGOLCSÓBB BIZTOSÍTÁS A LEGJOBB

Korszerűbben, frissebben, szerethetőbben –  
újítsa meg lakásbiztosítását a biztosítási piac.hu-n!

Különleges az idei március a hazai biztosítási piacon, hiszen az elmúlt évtized talán legnagyobb biztosítási kampánya várható, melynek keretében a valós évfordulótól függetlenül, kötelezettségek nélkül bárki, soron kívül felmondhatja és kedvezőbbre válthatja meglévő lakásbiztosítási szerződését. Érdemes megragadni a lehetőséget, hiszen várhatóan komoly verseny bontakozik majd ki a biztosítók között az ügyfelekért, az ajánlatok közötti eligazodáshoz és a legkedvezőbb megoldás megtalálásához pedig megbízható szakmai támogatást ad Magyarország piacvezető alkuszcége – a Hungarikum Biztosítási Alkusz Zrt. új, online biztosításközvető platformja, a biztosítási piac.hu.

◆ A magyarországi, mintegy 4,5 milliós lakásállomány több mint 75 százaléka, nagyjából **3,3 millió** otthon rendelkezik biztosítással, ami nemzetközi összehasonlításban is jó aránynak számít. Korántsem ilyen kedvező a helyzet azonban, ha azt nézzük, hogy mennyire naprakészek ezek a biztosítások, és felelnek meg az adott ingatlan aktuális értékének. Az elmúlt években jelentős változások voltak a hazai ingatlanpiacon, aminek köszönhetően számottevő mértékben nőtt a lakások értéke. Emellett sokan valósítottak meg energiahatékonysági beruházásokat – új nyílászárókat építettek be, szigeteltek, hőszivattyút, nap-elemeket telepítettek – saját erőből, vagy élve az állami támogatások nyújtotta lehetőségekkel.

Könnyű megfeleledkezni ugyanakkor arról, hogy ezeket a változásokat az ingatlan biztosításában is érvényesíteni kell, hiszen ha ez nem történik meg, egy esetleges káreseményt követően jóval kisebb összeget utalhat a biztosító, mint amekkorát az otthon tulajdonosa remélt. Az elmúlt

évek tapasztalatai azt mutatják, hogy a jelenlegi lakásbiztosítások jelentős része elavult, több mint 5 éve nem kerültek aktualizálásra. Idén március 1. és március 31. között a Nemzetgazdasági Minisztérium lehetővé tette, hogy az évfordulótól függetlenül bárki soron kívül felmondja lakásbiztosítási szerződését, és kedvezőbbet kössön. Ez kiváló lehetőséget kínál az ügyfelek számára, hogy rendezzék az alulbiztosítottságból adódó kockázatokat, illetve akár új elemekkel is kibővítsék a biztosításukat, hiszen az elmúlt években számos új tétel került be a biztosítási körbe, így például a különösen értékes kerti növényzetre, kisállatok orvosi kezelésére, a gyermekek által a szomszédnak okozott kárra, vagy éppen az épületen elhelyezett energetikai eszközökre is lehet biztosítást kötni.

Ez az időszak remek lehetőség arra, hogy annak a mintegy egymillió otthonnak a tulajdonosai is lépjenek, akik eddig nem kötöttek biztosítást, hiszen várhatóan kiélezett verseny lesz majd a biztosítók között,



akciókkal, speciális ajánlatokkal jelennek majd meg a piacon. Persze a sok lehetőség között megtalálni az ideális biztosítást nem egyszerű dolog, azonban a Hungarikum Biztosítási Alkusz Zrt. új, online platformja, a biztosítási-piac.hu segítségével ez gyorsan, egyszerűen és kényelmesen megoldható. A digitális biztosításközvetítő rendszer ráadásul úttörő megközelítést alkalmaz az ügyfélki-szolgálásban. A szolgáltatás mögött álló Hungarikum Biztosítási Alkusz Zrt. több mint 1000 fős szakértői hálózatának és telefonos ügyfélszolgálatának köszönhetően ugyanis valóban szakértőktől kérhetnek segítséget biztosításaik megkötéséhez, vagy akár egyéb ügyek intézésében a felhasználók.

A Hungarikum Alkusz küldetésének tekinti ügyfelei szolgálatát, ennek jegyében a márciusi lakásbiztosítás újrakötési kampány során is arra törekszik, hogy a felhasználók igényeinek megfelelő, optimális biztosítási megoldást kínáljon számukra. Fontos azonban megjegyezni, hogy nem feltétlenül az a biztosítás a legjobb, ami a legolcsóbb, hanem az, ami valóban fizet káresemény esetén. A biztosítási-piac.hu ennek jegyében az ügyfél számára az adott élethelyzetben a leginkább megfelelő biztosítás megtalálását helyezi a középpontba.

Az új platform kínálta lehetőségeket érdemes már a márciusi lakásbiztosítási kampány során is minél

teljesebben kihasználni, de máskor is nagy segítséget nyújthat a felület, új szintre emelve a biztosítások intézését. Az ideális biztosítás megtalálását szolgálja például az automatikus versenyztetés, ami a hazai és nemzetközi piacon egyedinek számít. Ennek lényege, hogy a biztosítási-piac.hu minden évben automatikusan megversenyezteti a felhasználók platformon kezelt biztosításait, hogy mindig a legkedvezőbbet kínálja fel számukra. Mindezt külön ügyintézés nélkül, automatikusan nyújtja ügyfelei részére.

A felületen lehetőség van arra is, hogy a felhasználók áthozzák ide a máshol kötött biztosításaikat, így egy helyen láthatják és kezelhetik az összes biztosítási szerződésüket. Ehhez mindössze néhány alapadatot kell megadni a biztosítási-piac.hu-n, ami innentől automatikusan intézi az átregisztrálást.

**Tudja biztonságban otthonát – Éljen a március 1. és 31. közötti frissítési lehetőséggel, ehhez nem kell más tennie, csak ellátogatni a biztosítási-piac.hu-ra. ♦**

[biztositasi-piac.hu](https://biztositasi-piac.hu)

Mert mindig van jobb



SZÖVEG –  
VÉSEY MIKLÓS

SOROZAT –  
BIBLIAI TÖRTÉNETEK

# Tanúvallomás

„Amikor Júdás, az áruló látta, hogy elítélték, megbánta tettét, és visszavitte a harminc ezüstöt a főpapoknak és a véneknek...”

(Mt 27, 3)

◆ Büntetőjogi felelősségem teljes tudatában kijelentem, hogy harmincéves vagyok, nőtlen, magasságom átlagos, nem dohányzom, alkoholt nem fogyasztok, a vallási törvényeket gyerekkoromtól fogva maradéktalanul betartom, beteg szüleimet ápolom, fogyatékkal élő testvéremet rendszeresen meglátogatom, lelki testvéreimmel együtt pedig a vallási közösségünk építésén fáradoztam, a rám szabott feladatokat maradéktalanul elvégeztem, sőt önzetlenül vállaltam ezeken felül is, hogy mindezért cserébe fizetséget nem fogadtam el, bár nem is ajánlottak fel nekem, hogy az elítélt két éve kért meg arra, hogy vegyek részt a küldetésében, elsősorban a közösség pénzügyeit bízva rám, ismerve a könyvelésben mutatott tehetségemet, amellyel kiemelkedtem a szakmában kortársaim közül jó pár esetben, ahogy becsületességben is, soha egyetlen adózási szabályt nem szegtem meg, nem a kiskapukat kerestem, inkább a fontos ügyeket, ezért habozás nélkül csatlakoztam az elítélthez, látván, hogy mennyi jót tud tenni az emberekkel, bár már a legelején látszott, hogy pénzügyi értelemben nem a józan matematika szerint gondolkozik, ami, bevallom, okozott nekem némi fejtörést, a kétszer kettő a csodái lévén nem négy volt, hanem ötezer meg tízezer, és ilyen bizonytalan tényezők között a könyvelői munka, hogy is mondjam, a legkevésbé sem volt tervezhető, mindenesetre a legjobb tudásom szerint elvégeztem, elismerést nem vártam, nem is kaptam, persze jólesett volna, de ezen könnyen túl tudtam lendülni, azon már kevésbé, hogy munkaadóm szeszélyes ügyei miatt sokszor mínuszban voltunk,

nem tudtuk, másnap mi lesz az ebéd, kizárólag az úgynevezett csodáitól függtünk, itt szeretném leszögezni a tényt, hogy én nem egyszer hívtam félre őt, próbálva négy szemközt észhez téríteni, de nem hallgatott a józan tanácsokra, ment a maga feje után, bevallom, sokszor eszembe jutott, hogy akkor rám ugyan miért van szükség, és ebben az időszakban környékezett meg a gondolat, hogy elhagyjam a közösséget, nem haszonlesésből, inkább mert úgy láttam, hogy egy másik csoport okosabb érdekvédelemmel hatékonyabban tudja képviselni az általam igaznak vallott értékeket, ezért döntöttem úgy, hogy a váltásért felajánlott bónuszt elfogadom, kijelentem, hogy az elítélteknek csak a földrajzi lokációját adtam át a harminc ezüstért cserébe, minden egyéb információhoz más forrásokból jutottak, továbbá, hogy a hatóságok elfogatási és kivégzési szándékáról én ekkor mit se tudtam, az elítélt az én meglátásom szerint a felhozott vádpontokban teljesen ártatlan, mindenesetre felelősségem elvitathatatlan, ezért is jelentem meg itt, hogy feladom magam, megértem, ha nem ítélnék el, hiszen a törvények értelmében nem tettem semmi illegálisat, de szeretném tájékoztatni a hatályos szerveket, hogy cselekednem kell, a mellkasomban érzett nyomás, bár orvosi értelemben megmagyarázhatatlan, ugyanakkor egyben elviselhetetlen is, nincs rá más gyógyszer, csak a vezeklés, úgyhogy, ha nem büntetnek meg, akkor egyetlen megoldás marad: nekem kell majd elítélnem saját magamat. ◆

ÖSSZEÁLLÍTOTTA –  
KONCZ VERONIKA ÉS FODOR KRISZTINA

# MÁRCIUSI KIMENŐ



## MOST VAGY SOHA! A PETŐFI-FILM A MOZIKBAN

A *Most vagy soha!* nagyszabású történelmi film március 14-én érkezik a mozikba. Az akciódús, romantikus alkotás által megelevenedik *Petőfi Sándor* (Berettyán Nándor), *Szendrey Júlia* (Mosolygó Sára), *Jókai Mór* (Koltai-Nagy Balázs), valamint a márciusi ifjak alakja, és részesei lehetünk a sorsfordító forradalmi eseményeknek. A film sokféle szempontból a magyar filmgyártás eddigi történetének legnagyobb vállalása.

Fotó: kodalykozpont.hu



## HÚSVÉTI HANGVERSENY A KODÁLY KÖZPONTBAN

A Pannon Filharmonikusok *Újrakezdés* címmel ad ünnepi koncertet. Elsőként *Johann Sebastian Bach* híres korálkantátája hangzik el, amelynek mindegyik tétele ugyanannak a húsvéti korálnak a dallamára épül, és a szövegét *Luther Márton* írta. A koncert második felében felcsendülő Bach-kantáta már a mennybemenetel ünnepéhez kötődik. A két mű között pedig *Joseph Haydn* tavasziasan örömteli D-dúr kürtversenyében gyönyörködhet a közönség.

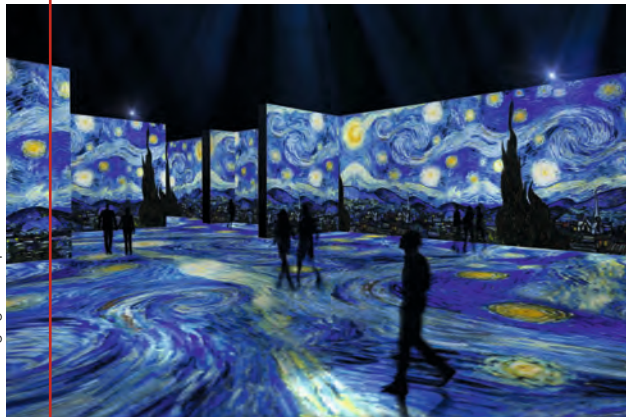
**Pécs, Kodály Központ, március 27. 19:00**



## TELIK - EGY ÓRA AZ ÉLETEDBŐL

„Néhány kör séta, emlékek és egy óra az életedből. Most azt kérdezed: Egy óra az életedből? Az enyémből? Igen! A tiédből is. És azokéból, akik még itt ülnek veled egy körben. Ez a farm. A kút. Mersz a mélyére nézni? Egy órát kérek, és ha nekem adod, megpróbálok többet visszaadni!” Márfi Márk különleges előadása, amelyet Orlai Tibor így méltatott: „Felemelő, bátor és egyedi előadás. Minden alkotó előtt főhajtás! Ne hagyjátok ki!”

**Budapest, Lóvasút Kulturális és Rendezvényközpont, március 20. 19:30**



## MEGÉRKEZETT BUDAPESTRE A VAN GOGH - THE IMMERSIVE EXPERIENCE

A kritikusok szerint inkább izgalmas show ez, mint elmélyülésre hívó kiállítás. S talán érdemes is ezzel a véleménnyel nekiindulni annak a kulturális programnak, amelyen mintegy ezer négyzetméternyi kivetítőn lehet megtekinteni Vincent van Gogh legismertebb festményeit. A minden érzékszervre ható techkulturális élmény által megelevenednek a festő napraforgómezői, csillagos égboltjai, sőt a mester hálószobájának ajtaja is kitarul.

**Budapest, BOK csarnok,  
látogatható: szeptember 1-jéig**

# ▶ PÖRGESD KI A SZERENCSED!



JÁTSSZ ÚJ **KERÉK** SORSJEGYCSALÁDUNKKAL,  
▶ ÉS NYERJ AKÁR  
**100 MILLIÓ FORINTOT!**



SZERENCSEJÁTÉK ZRT.



A sorsjegycsaládot keresd a lottózókban, a karitatív sorsjegyárusoknál,  
a postákon és a kijelölt MOL töltőállomásokon.

[www.szerencsejatek.hu](http://www.szerencsejatek.hu)

#maradjonjáték

18

# ZAMOLTA



**RÁDY KATALIN,**  
A MAGYAR MÁLTAI  
SZERETETSZOLGÁLAT HIRICSI  
EGÉSZSÉGPONTJÁNAK  
VEZETŐJE A FELZÁRKÓZÓ  
TELEPÜLÉSEKEN ÉLŐK  
EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁSÁT  
SZERVEZI, KÉPÜNKÖN  
CSÜTÖRTÖK MÁRIÁVAL  
BESZÉLGET A SÓSVERTIKEI  
ORVOSI RENDELŐ ELŐTT.

Cikk a 12. oldalon

